

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2006/93

Karar Sayısı : 2009/88

Karar Günü : 18.6.2009

R.G. Tarih-Sayı :06.10.2009-27368

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:İstanbul 5. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU:9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 22. maddesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Denizi kirletmekten dolayı gemi sahibine verilen idarî para cezasının iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkemeiptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 22. maddesi şöyledir:

'Bütün sahillerimizde, karasularımız ile iç sularımız olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerimiz, tabii ve suni göllerimiz ile akarsularımızda bu Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasındaki kirletme yasağına uymayan gemiler ile deniz vasıtalarına;

a) Balast tahliyesi yapan tankerlerden, 1000 (dahil) gros tona kadar olanlara 5 milyon lira, 1000 ilâ 5.000 (dahil) gros ton arasındakilere, 10 milyon lira, 5.000 gros tondan fazla olanlara 50 milyon lira,

b) Tankerler dahil diğer gemilerden, her türlü atık ve artık döken, sintine tahliyesi yapanlara 18 (dahil) ila 1000 (dahil) gros ton arasındakilere, 5 milyon lira, 1.000 gros tondan fazla olanlara 10 milyon lira,

c) 18 (hariç) gros tona kadar olan gemilere ve gemi tarifine uymayan denizi kirleten veya sintine basan (iki zamanlı kıçtan takmalı ve benzine yağ karıştırarak çalışan motorlu teknelerin eksoz kirletmeleri hariç) deniz vasıtalarına 300 bin lira,

Para cezası verilir.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın2. ve 10.maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla 6.6.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, Yasa'nın 8. maddesinde her türlü atık ve artığın neden olacağı kirlilikten söz edildiği halde itiraz konusu kuralın, deniz, göl ve akarsuların kirletilmesi halinde idarî para cezalarının belirlenmesinde kirliliğe neden olan deniz araçlarının gros ton büyüklüklerini esas aldığı, kirlilik miktarının geminin gros tonuna bağlı olmadığı, kirliliğin denize yapacağı etki bakımından değerlendirilerek fiilin ağırlığına göre para cezası miktarının belirlenmesi gerekirken, kirliliğin geminin büyüklüğüne bağlanmasının sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığından Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2872 sayılı Yasa'nın 22. maddesinde, bütün sahillerimizde, karasularımız ile iç sularımız olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerimiz, tabii ve suni göllerimiz ile akarsularımızda bu Yasa'nın 8. maddesinin birinci fıkrasındaki kirletme yasağına uymayan gemiler ile diğer deniz araçlarına verilecek idarî para cezaları öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Yasa'nın 8. maddesinin birinci fıkrasında '*Her türlü atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak ve benzeri faaliyetlerde bulunmak yasaktır*'denilmektedir.

İtiraz konusu kuralda, deniz, göl ve akarsuları kirleten gemi ve deniz araçlarına verilecek idarî para cezalarında, deniz aracının cinsi ve kirletmenin türü temel alınarak, bu araçların kirletme kapasiteleriyle bağlantılı olan gros ton büyüklüklerine göre kademelendirmeye gidilerek belirli ölçütler öngörülmüştür.

Deniz, göl ve akarsularda gemi ve deniz araçlarından kaynaklanan çevre kirliliğinin belirlenebilmesinde, kirliliğe neden olan maddenin niteliğine göre suyun içerisinde hızla yayılması ve ortamın özelliklerinden kaynaklanan zorluklar bulunmaktadır. İtiraz konusu kural kapsamındaki bir deniz aracının neden olduğu deniz kirliliğinin, deniz canlılarına ve deniz

dibine verdiği zararın, ekolojik dengenin maruz kaldığı mevcut ve gelecekteki olumsuz etkilerinin günümüzde tam olarak belirlenebilmesi olanaklı değildir.

İtiraz konusu kuralda'*kirletme*'ölçütünün esas alınmamış olmasının, idarî para cezası öngörülen deniz araçlarının doğası gereği, deniz, göl ve akarsularda meydana gelen kirletmenin neden olduğu zararın tam olarak tespit edilememesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, cezayı ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerin belirlenmesi gibi konularda yasakoyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, deniz, göl ve akarsuların deniz araçları tarafından kirletilmesi halinde öngörülen idarî para cezalarının yasa koyucunun takdir alanı içerisinde belirlenmesinde itiraz konusu kuralda esas alınan ölçütlerde Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık görülmemiştir. İtirazın reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 22. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 18.6.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye	Üye	Üye
Mustafa YILDIRIM	A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR

Esas Sayısı : 2006/93
Karar Sayısı : 2009/88

Üye

Şevket APALAK

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ